

El Rec Comtal: el riu de Barcelona, per Enric H. March

Enric H. March, filòleg i autor del blog [El Rec Comtal](#)

El Rec Comtal és, probablement, una de les infraestructures humanes de la ciutat de Barcelona que més petja ha deixat en l'imaginari barceloní al llarg dels seus 12 quilòmetres de longitud. A banda de la importància que històricament ha tingut en el desenvolupament industrial, agrícola i social de Barcelona –però també de Montcada i Reixac i les poblacions de Sant Andreu de Palomar i Sant Martí de Provençals abans de ser annexionades, l'any 1897–, ha deixat en la memòria de moltes generacions un record que abasta, fins i tot, a persones que no el van arribar a conèixer però que n'han sentit parlar tota la vida i l'han vist viu en la toponímia i en la nomenclatura dels carrers de la seva ciutat. Ha estat motor econòmic però també part del paisatge natural, i lloc d'esbarjo i d'activitats no directament relacionades amb l'economia, com és el cas dels safareigs.

Durant l'època romana el subministrament d'aigua a *Barcino* es va fer a través de l'aqüeducte del Besòs, que des del riu arribava a la ciutat murallada pel costat de la porta de la plaça Nova, on actualment hi ha la Casa de l'Ardiaca, com ens recorden els arcs reconstruïts sobre la muralla. L'aqüeducte caurà progressivament en desús després de la dominació romana, fins que entre els segles X i XI es decideix construir el Rec.

Tradicionalment, el seu origen es remunta a finals del segle X quan el mana construir el comte Mir, però el primer document que l'esmenta és durant el regnat de Ramon Berenguer I (1035-1076). Fos com fos, l'encàrrec de la construcció tenia com a finalitat fer moure els molins fariners i drapers, de titularitat reial, i més tard regar les zones agrícoles de Barcelona i del Pla. Ja dins de la ciutat, a través dels barris de Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera, l'aigua del Rec va propiciar el desenvolupament de la indústria tèxtil i dels oficis relacionats amb els teixits, les pells i els tints.

No va ser fins el 1703 que el canal no va ser utilitzat, a través d'una fibla i una nova canalització des del Clot, com a subministrament d'aigua de boca per als habitants de la ciutat, en el moment que els pous van ser insuficients. Més tard, l'augment del consum, propiciat sobretot per les indústries d'indianes, va dur el baró de La Linde a reaproveir el cabal del Rec obrint una nova mina a Montcada (la Mina Vella), l'any 1778. I quan arribi el seu punt més alt d'activitat, entre 1824 i 1826 es construirà una nova canalització, l'aqüeducte baix de Montcada, que acabarà tancada després de l'epidèmia de tifus de la tardor del 1914.

L'any 1799, el Rec va ser soterrat al seu pas pel barri de la Ribera, a la zona del Born, i durant el segle XIX, a mida que anava perdent l'ús i es convertia en un col·lector d'aigües residuals el Rec va anar desapareixent de la superfície en sentit invers al seu recorregut, o va acabar engolit per la creixent trama urbana. En queden alguns vestigis fòssils a la plaça de les Glòries, al Clot i a Sant Andreu, que seran recuperats i proveïts d'aigua com a testimoni i memòria del seu important passat. Però, miraculosament, aquelles aigües netes i cristal·lines originals continuen corrent a cel obert des del Reixegó de Montcada i Reixac, on el Rec emergeix, i al costat del camí que uneix els barris de Can Sant Joan (Montcada) i Vallbona (Nou Barris, Barcelona), on les aigües circulen per una zona enjardinada, passen sota un pont medieval i reguen les últimes hortes de la ciutat, La Ponderosa, fins a desguassà un altre cop al Besòs després de perdre el vell traçat que les portava a Sant Andreu, Sant Martí i Barcelona.

Aquest article forma part del projecte Fem Història- Fem Barcelona, coordinat per Tot Història Associació Cultural amb la col·laboració de l'Institut de Cultura de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona i el Centre Cívic Pati Llimona.

Per citar l'article: March, Enric H. (2015). El Rec Comtal: el riu de Barcelona. *Catxipanda*,

